Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

Representation of Gender Ideology in the Stylistic, Linguistic, and Rhetorical Layers of a Selection of Local Folk Tales

Parvin Gholamhoseini[*1], Hamidreza Ghanooni[2], Ali Heidary[3], Mahsa Rafiei Taghanaki[4]

Date received: 01/11/2025

Date Review: 31/12/2025

Date accepted: 19/02/2026

Date published: 22/06/2026

* Corresponding Author's E-mail: parvin2012gh@yahoo.com

Abstract

Isfahani and Bakhtiari folktales, as part of Iran's literary and cultural heritage, contain complex semantic and stylistic layers, one of the most significant of which is the representation of gender ideology. In these narratives, the roles and positions of women and men are shaped within the framework of cultural and social norms, reflecting the gender expectations of society. Women are often represented through symbolic dualities such as "good/bad woman" or "beautiful/oppressed woman," dualities that reinforce social values and rules related to gendered behavior, morality, and responsibilities. In contrast, men typically appear as heroes, saviors, or agents of narrative progression,

1. PhD of Persian Language and Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran. https://orcid.org/0000-0002-9433-7063
2. Assistant Professor, Persian Language and Literature, Payam E Noor University, Tehran, Iran.
https://orcid.org/000-0001-7861-6858
3. Professor of Persian Language and Literature, Lorestan University, Khoramabad, Iran. https://orcid.org/0000-0002-9341-8793
4. MA Student of Persian Language and Literature, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY- NC) license https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

embodying positions of power and social responsibility. From a stylistic and structural perspective, this ideology is reflected in layers such as characterization, plot, lexical choice, sentence structure, sequencing of events, and atmosphere. Figurative and metaphorical descriptions of women, emphasis on their beauty, purity, or vulnerability, and the highlighting of masculine actions function as tools for transmitting and internalizing gender norms. In this study, Isfahani and Bakhtiari folktales were selected as representatives of two distinct cultural contexts to enable a comparative analysis of gender roles and actions. Adopting a comparative and interdisciplinary approach, and combining theories of representation, narrative semiotics, and critical discourse analysis, the study conducts a multilayered examination of the structure and style of these folktales. The analysis demonstrates that folktales not only possess aesthetic value but also provide a platform for the reproduction and critique of power structures and gender ideologies in Iran's local culture and literature.

Keywords: Gender representation; gender ideology; folktales; narrative semiotics; critical discourse analysis.

Introduction

Local narratives, as a fundamental part of cultural and literary heritage, play a central role in transmitting values, norms, and social beliefs, as well as in shaping collective identity. These narratives reflect the worldview and lifestyle of their communities, and their significance is not limited to storytelling; rather, it is in their style of expression, symbolic language, and rhetorical imagery that a sense of social and cultural belonging is evoked. The function of folktales is closely connected to stylistic, linguistic, and rhetorical layers. Word choice and symbolic language enable the transmission of moral patterns and the preservation of collective memory, while rhetorical

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

techniques such as binary oppositions and metaphors highlight the cultural diversity and worldview of each society. Narrative style also acts as a "cultural mirror," reflecting mechanisms of power, gender relations, and ways of social life, thereby transforming folktales into tools for the reproduction of collective memory and the strengthening of cultural identity.

Problem Statement

Examining how gender ideology is represented in folktales reveals how societies, within the unconscious layers of their narratives, stabilize or challenge behavioral boundaries and legitimizing systems of male or female power. This representation occurs not only at the content level but also at stylistic, syntactic, and linguistic levels, where choices of vocabulary, syntactic structures, narrative techniques, and rhetorical devices align with or resist dominant ideologies. Since Isfahani and Bakhtiari folktales belong to two distinct cultural spheres—central Iran and the southwest—comparing them reveals both similarities and differences in gender representation, providing a deeper understanding of the relationship between social structure, narrative language, and gender ideology.

Research Objectives

This study aims to examine the mechanisms of representing gender ideology in Isfahani and Bakhtiari folktales. The focus is on linguistic, stylistic, and syntactic aspects of the narratives—including word choice, syntactic structures, narrative techniques, and rhetorical devices. Using a comparative analytical framework, the research seeks to systematically identify and interpret the relationships among social structures, linguistic elements of narrative, and gendered ideological components.

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

Research Questions

This study seeks to answer the following questions:

1. How are roles symbolically represented in Isfahani and Bakhtiari folktales?
2. What role do stylistic and linguistic elements—such as word choice, naming, metaphors, and symbols—play in reinforcing or critiquing gender ideology?
3. How do the rhetorical layers of these folktales reveal overlaps and significant differences in the representation of gender at the levels of action, narration, and symbolic patterns in the Isfahani and Bakhtiari contexts?

Hypotheses

1. Gender roles and positions in these folktales are symbolically constructed and, through patterns of hero-making and binary oppositions, reproduce established gender relations.
2. Stylistic and linguistic elements (lexicon, naming, metaphors, and symbols) have a dual function: reinforcing gender ideology while simultaneously creating the possibility for critique and resistance.
3. The rhetorical layers of the folktales demonstrate that while the representation of gender in Isfahani and Bakhtiari folktales overlaps in foundational values, significant symbolic differences appear at the levels of action and narrative.

Methodology

This research is a comparative-qualitative study using a descriptive-analytical approach. In the first stage, samples of Isfahani and Bakhtiari folktales were selected based on cultural diversity, social distinction, and comparability, ensuring sufficient representativeness of the narrative traditions of both communities. The collected texts were categorized around central themes such as family relations,

Culture and Folk Literature
E-ISSN: 2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

power dynamics, and emotional relationships. Subsequently, the narrative structure and the stylistic, linguistic, and rhetorical layers of the tales—including word choice, metaphors, and symbolism—were analyzed with an emphasis on gender representation, drawing on narrative semiotics and actantial theory.

Literature Review

Numerous studies have addressed the representation of gender in folktales and other folkloric texts. Some of these include:

Sarvari et al. (2025) showed that children's stories of the 1980s reinforced patriarchal structures and the acceptance of unequal gender relations by emphasizing male roles and marginalizing women. Ghobadi (2021) argued that women are often reduced to obedience, weakness, or beauty, while men symbolize reason and authority, thereby stabilizing gender ideology even at the linguistic level. Arab Khorasani and Maleki (2025) analyzed 803 proverbs and demonstrated how oral literature reproduces contradictory definitions of masculinity and gender inequalities.

In the Bakhtiari cultural context, Rezaei and Zaheri (2013) and Pouyandepour (2024) showed that although women appear less in economic and political spheres, they display agency and resistance against gender stereotypes, sometimes challenging patriarchal views.

Zaheri and Nasiri (2021) identified a dual structure of female imagery, consisting of a goddess-like figure (fertility, rationality, agency) and a demonic figure (destructiveness, hedonism).

Conclusion

The representation of gender in Bakhtiari and Isfahani folktales, particularly in the analyzed samples, simultaneously carries symbolic, moral, and normative dimensions and plays an active role in advancing the narrative. Women, despite the oppression and

Culture and Folk Literature
E-ISSN:2423-7000
Vol. 14, No.69
Autumn 2026
Research Article

limitations imposed by economic and social structures, are not merely passive figures but rather active, intelligent, and resistant agents within the stories. Traits such as beauty, chastity, courage, and cleverness, alongside vulnerability, become functional narrative tools that enable crisis resolution and the restoration of order. The binary opposition of the "good woman" and the "bad woman" constructs a symbolic and moral structure that reflects social and cultural norms: the good woman embodies moral virtues, wisdom, and social responsibility, while the bad woman symbolizes seduction, threat, and disorder. This duality, beyond its narrative function, conveys cultural and psychological messages and serves to reinforce or critique gender perspectives.

Men are primarily depicted in supportive and heroic roles; they safeguard social order, restore justice, and drive the narrative forward. However, women, through initiative, intelligence, and decision-making power, often play decisive roles in overcoming structural limitations and external threats.At the linguistic and rhetorical levels, the choice of vocabulary, dialogue style, and literary imagery simultaneously reproduces gender hierarchies and social norms while also providing space to showcase women's capabilities. This duality reveals that folktales function both as tools of representation and as instruments of social critique, offering opportunities for moral and cultural reflection. Overall, the tales of Temati and The Magic Tree stand out as prominent examples of oral literature in which femininity is represented as a synthesis of vulnerability, beauty, and active agency, illustrating the interplay between feminine and masculine forces in driving the narrative and reconstructing moral, social, and symbolic order. This analysis demonstrates that oral literature, beyond entertainment, constitutes a rich field for exploring gender roles, power relations, and the reproduction or critique of cultural norms.

فصلنامهٔ فرهنگ و ادبیات عامه
سال ۱۴، شمـارهٔ ۶۹، پاییز ۱۴۰۵
مقالهٔ پژوهشی

بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی در لایه‌های سبکی، زبانی و بلاغی در منتخبی از قصه‌های محلی

پروین غلامحسینی،*[۱] حمیدرضا قانونی،[۲] علی حیدری،[۳] مهسا رفیعی طاقانکی[۴]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۰/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۳۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۱

چکیده

قصه‌های محلی به‌مثابهٔ بخشی از میراث ادبی و فرهنگی ایران، واجد لایه‌های پیچیدهٔ معنایی و سبکی هستند که یکی از مهم‌ترین ابعاد آن‌ها بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی است. در این روایت‌ها، نقش‌ها و موقعیت‌های زنان و مردان در چارچوب هنجارهای فرهنگی و اجتماعی شکل می‌گیرد و انتظارات جنسیتی جامعه را بازتاب می‌دهد. زنان اغلب در قالب دوگانگی‌های نمادین چون

۱. دانش‌آموختهٔ دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران (نویسندهٔ مسئول)
Email: parvin2012gh@yahoo.com
https://orcid.org/0000-0002-9433-7063
۲. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
https://orcid.org/000-0001-7861-6858
۳. استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران
https://orcid.org/0000-0002-9341-8793
۴. دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC) license https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

«زن خوب/ بد» یا «زن زیبا/ مظلوم» بازنمایی می‌شوند؛ دوگانگی‌هایی که ارزش‌ها و قواعد اجتماعی مرتبط با رفتار، اخلاق و مسئولیت‌های جنسیتی را تثبیت می‌کنند. در مقابل، مردان عمدتاً در مقام قهرمان، ناجی یا عامل پیشبرد روایت ظاهر می‌شوند و تجسم جایگاه قدرت و مسئولیت اجتماعی به‌شمار می‌آیند. از منظر سبکی و ساختاری، این ایدئولوژی در لایه‌هایی چون شخصیت‌پردازی، طرح داستان، انتخاب واژگان، نحوهٔ جمله‌بندی، ترتیب رخدادها و فضاسازی انعکاس می‌یابد. توصیف‌های تمثیلی و استعاری از زنان، تأکید بر زیبایی، پاکی یا آسیب‌پذیری آنان و برجسته‌سازی کنش‌های مردانه، ابزارهایی برای انتقال و درونی‌سازی هنجارهای جنسیتی محسوب می‌شوند. در این پژوهش دو قصهٔ محلی به‌عنوان نمایندهٔ دو بافت فرهنگی متمایز انتخاب شدند تا امکان تحلیل تطبیقی نقش‌ها و کنش‌های جنسیتی فراهم شود. این پژوهش با رویکرد تطبیقی و میان‌رشته‌ای، با تلفیق نظریهٔ بازنمایی، نشانه‌شناسی روایت و تحلیل گفتمان انتقادی، به واکاوی چندلایه‌ای ساختار و سبک این قصه‌ها می‌پردازد. تحلیل این لایه‌ها نشان می‌دهد که قصه‌های محلی نه‌تنها حامل ارزش‌های زیبایی‌شناختی‌اند، بلکه بستری برای بازتولید و نقد ساختارهای قدرت و ایدئولوژی‌های جنسیتی در فرهنگ و ادبیات محلی ایران نیز فراهم می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: بازنمایی جنسیت، ایدئولوژی جنسیتی، قصه‌های محلی، نشانه‌شناسی روایت، تحلیل گفتمان انتقادی.

۱. مقدمه

روایت‌های محلی، به‌مثابهٔ بخشی بنیادین از میراث فرهنگی و ادبی، نقشی محوری در انتقال ارزش‌ها، هنجارها و باورهای اجتماعی و در شکل‌دهی به هویت جمعی ایفا می‌کنند. این روایت‌ها بازتاب‌دهندهٔ جهان‌بینی و سبک زندگی جوامع‌اند و اهمیت آن‌ها صرفاً به بُعد داستان‌گویی محدود نمی‌شود، بلکه در شیوهٔ بیان، زبان نمادین و تصاویر بلاغی آن‌هاست که حس تعلق اجتماعی و فرهنگی برانگیخته می‌شود. کارکرد روایت‌های

محلی در پیوند با لایه‌های سبکی، زبانی و بلاغی چند سویه است. انتخاب واژگان و زبان نمادین، انتقال الگوهای اخلاقی و تداوم حافظهٔ جمعی را ممکن می‌سازد؛ در حالی‌که شگردهای بلاغی چون تقابل‌های دوگانه و استعاره، تنوع فرهنگی و جهان‌بینی هر جامعه را برجسته می‌کنند. سبک روایت نیز به‌منزلهٔ «آینهٔ فرهنگی» سازوکارهای قدرت، مناسبات جنسیتی و شیوه‌های زیست اجتماعی را بازنمایی کرده و بدین‌ترتیب، ادبیات محلی را به ابزاری برای بازتولید حافظهٔ جمعی و تقویت هویت فرهنگی تبدیل می‌سازد.

۱-۱. بیان مسئله

بررسی نحوهٔ بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی در قصه‌ها نشان می‌دهد که روایت‌های عامیانه، بدون اشارهٔ مستقیم به هنجارها و مناسبات قدرت، در لایه‌های ضمنی متن حدود رفتارهای پذیرفتنی و روش‌های تثبیت یا طبیعی‌سازی قدرت زنانه و مردانه را بیان می‌کنند. در این میان، انتخاب واژگان، ساخت‌های نحوی، شیوهٔ روایتگری و شگردهای بلاغی در پیوند با الگوهای مسلط فکری و اجتماعی عمل کرده و حامل دلالت‌های ایدئولوژیک‌اند. قصه‌های بررسی‌شده در این پژوهش، دو قصهٔ ایرانی رایج در سنت روایت شفاهی‌اند که در مناطق مختلف ایران با روایت‌هایی کمابیش مشابه نقل شده‌اند. برای تحلیل متن، دو روایت اصفهانی و بختیاری به‌عنوان نمونه انتخاب شده است؛ تفاوت آن‌ها با سایر نسخه‌ها عمدتاً به جزئیات زبانی محدود می‌شود و به تغییر معناداری در ساختار روایی یا بازنمایی جنسیت نمی‌انجامد. از این‌رو، مقایسهٔ این روایت‌ها با تمرکز بر نسبت زبان روایت و بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی ـ نه با هدف برجسته‌سازی تمایزات منطقه‌ای ـ انجام شده است.

۱-۲. اهداف پژوهش

این پژوهش با هدف واکاوی سازوکارهای بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی در قصه‌های محلی اصفهانی و بختیاری انجام شده است. مطالعه بر جنبه‌های زبانی، سبکی و نحوی روایت ـ از جمله گزینش واژگان، ساختارهای نحوی، شیوه‌های روایتگری و شگردهای بلاغی ـ متمرکز است و با بهره‌گیری از چارچوب تحلیلی تطبیقی، تلاش دارد روابط میان ساختار اجتماعی، عناصر زبانی روایت و مؤلفه‌های ایدئولوژیک جنسیتی را به‌صورت نظام‌مند و تبیینی شناسایی و تفسیر کند.

۱-۳. سؤالات پژوهش

پژوهشگران در این مطالعه، به دنبال پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر هستند:

۱. چگونه نقش‌ها در قصه‌های محلی اصفهانی و بختیاری به‌صورت نمادین بازنمایی می‌شوند؟
۲. عناصر سبکی و زبانی ـ شامل گزینش واژگان، شیوه‌های نام‌گذاری، استعاره‌ها و نمادها ـ چه نقشی در تثبیت یا نقد ایدئولوژی جنسیتی ایفا می‌کنند؟
۳. لایه‌های بلاغی قصه‌ها چگونه هم‌پوشانی و تفاوت‌های معنادار بازنمایی جنسیت را در سطوح کنش، روایت‌پردازی و الگوهای نمادین در بافت‌های محلی آشکار می‌سازند؟

۱-۴. فرضیات پژوهش

۱. نقش‌ها و جایگاه‌های جنسیتی در این قصه‌ها به‌صورت نمادین و طبق الگوی بازنمایی‌شده و در چارچوب قهرمان‌پردازی و تقابل‌های دوگانه، مناسبات جنسیتی تثبیت‌شده را بازتولید می‌کنند.

۲. عناصر سبکی و زبانی (واژگان، نام‌گذاری، استعاره‌ها و نمادها) کارکردی دوگانه ـ هم تثبیت ایدئولوژی جنسیتی و هم ایجاد امکان نقد و مقاومت نسبت به آن ـ دارند.

۳. لایه‌های بلاغی قصه‌ها نشان می‌دهد بازنمایی جنسیت در بافت قصه‌های اصفهانی و بختیاری هم‌پوشانی در ارزش‌های بنیادین دارد، اما در سطح کنش و روایت، تفاوت‌های نمادین معناداری دیده می‌شود.

۱-۵. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحلیل تطبیقی ـ کیفی با رویکرد توصیفی ـ تحلیلی است. در این مطالعه، دو قصهٔ ایرانی رایج در سنت روایت شفاهی، شامل نسخه‌های ثبت‌شده در مناطق اصفهانی و بختیاری، به‌عنوان نمونه‌های موردی انتخاب شدند تا امکان شناخت ساختار روایی و بازنمایی جنسیت فراهم شود. این انتخاب از منظر علمی توجیه‌پذیر است، زیرا این روایت‌ها نمونه‌های برجستهٔ سنت شفاهی ایران به‌شمار می‌آیند و ساختار، شخصیت‌پردازی و الگوهای جنسیتی آن‌ها در سایر مناطق با تغییرات جزئی تکرار شده است. متون گردآوری‌شده براساس روابط خانوادگی، مناسبات قدرت و پیوندهای عاطفی طبقه‌بندی شد و ساختارهای زبانی، بلاغی و نحوی آن‌ها با تمرکز بر بازنمایی جنسیت و با بهره‌گیری از نشانه‌شناسی روایت و نظریهٔ کنشگران تحلیل گردید. گفتنی است که نتایج این تحلیل محدود به همین دو روایت است و قابل تعمیم به کل سنت قصه‌گویی ایرانی نیست.

۲. پیشینهٔ پژوهش

پژوهش‌های متعددی به واکاوی بازنمایی جنسیت در قصه‌ها و دیگر متون فولکلوریک اختصاص یافته‌اند. در ادامه به برخی از این مطالعات اشاره خواهد شد:

سروری، بصیری و حسینی صابر (۱۴۰۴) نشان داده‌اند که داستان‌های کودک دههٔ ۱۳۶۰ با برجسته‌سازی نقش‌های مردانه و حاشیه‌نشین کردن زنان، ساختارهای مردسالارانه و روابط نابرابر جنسیتی را بازتولید می‌کنند.

عرب خراسانی و ملکی (۱۴۰۴) با تحلیل ۸۰۳ مثل عامیانه نشان داده‌اند که ادبیات شفاهی در بازتولید مفاهیم متناقض از مردانگی و نابرابری جنسیتی نقش دارد.

قبادی (۱۴۰۰) در بررسی ضرب‌المثل‌های لکی نتیجه گرفته است که زنان غالباً به اطاعت، ضعف یا زیبایی تقلیل یافته و مردان نماد عقل و اقتدار معرفی می‌شوند، بنابراین ایدئولوژی جنسیتی در زبان تثبیت می‌گردد.

در مطالعات مربوط به فرهنگ بختیاری، رضایی و ظاهری (۱۳۹۲) و پوینده‌پور (۱۴۰۳) نشان داده‌اند که اگرچه زنان در عرصه‌های اقتصادی و سیاسی حضور محدودی دارند، اما از طریق مقابله با کلیشه‌ها و مقاومت خود را بروز می‌دهند و گاه نگرش مردسالارانه را به چالش می‌کشند.

۳. مبانی و مباحث نظری پژوهش

در رویکردهای معاصر سبک‌شناسی، زبان به‌مثابهٔ اصلی‌ترین مسیر شناخت سبک متون تلقی می‌شود؛ بدین معنا که تمایز و بازنمایی منحصربه‌فرد هر متن از رهگذر تشخص گزینش‌های زبانی آن در سطوح مختلف امکان‌پذیر است. در این دیدگاه، انتخاب‌های ارفتارهای خاص زبانی، بازتابی از کنش‌های ذهنی و ایدئولوژیک مؤلف محسوب می‌شوند. مؤلف برای بازتاب تجربه‌های عاطفی و باورهای ایدئولوژیک خویش در قالب

زبان، به‌گونه‌ای آگاهانه یا ناخودآگاهانه دست به انتخاب‌های زبانی می‌زند و در نتیجه، سبکی خاص را در متن پدید می‌آورد؛ سبکی که خصلتی ایدئولوژیک دارد و برآمده از همین گزینش‌های زبانی است (ر.ک. احسانی اصطهباناتی، ۱۴۰۱، ص. ۳۶؛ اسمعیل‌یان و همکاران، ۱۴۰۲، ص. ۲۵۶). افزون بر این، بازخوانی‌های متنوع از زبان در حوزهٔ سبک‌شناسی به‌منزلهٔ ابزاری برای دریافت و تفسیر نمودهای زبانی و فرازبانی متن، جایگاهی اساسی دارند (Leech. 2013, p. 55; Simpson, 2004, p. 7 Verdonk, 2002,p. 18;).

در بسیاری از جوامع، نگرش برابر نسبت به زنان و مردان برقرار نیست و هر چند شدت و شکل این نابرابری متفاوت است، اما در طول تاریخ، به‌ویژه در یک قرن اخیر، تلاش‌هایی از سوی فعالان برابری‌خواه برای کاهش این نابرابری‌ها صورت گرفته است. با این حال، بسیاری از اشکال نابرابری همچنان پابرجا باقی مانده‌اند. یکی از عوامل اصلی تقویت تفاوت‌ها و برتری‌پنداری مردان نسبت به زنان، ایدئولوژی جنسیتی مردسالار است. اصطلاح «ایدئولوژی جنسیتی» به معنای مجموعه‌ای از باورها، عقاید و سنت‌های مربوط به جنسیت و نقش‌های جنسیتی در یک گروه اجتماعی خاص است (سجودی و طباطبایی‌یزدی، ۱۳۹۳). در جوامع مردسالار، گفتمان زنانه غالباً سرکوب می‌شود و قدرت حاکم تلاش می‌کند تا از طریق زبان، نوشتار، تصاویر بصری، موسیقی و فیلم، گزاره‌ها و واژه‌پردازی‌های ضد زن را طبیعی و هویت زنانه را تضعیف کند. فرکلاف (۱۳۷۹) معتقد است یکی از موفقیت‌های نهضت زنان، زدودن طبیعی‌شدگی بسیاری از ایدئولوژی‌های جنسی بوده است که پیش‌تر به صورت پذیرفته‌شده و طبیعی درآمده بودند.

زبان نقش محوری در انتقال و تثبیت ایدئولوژی‌های جنسیتی دارد و علاوه بر ایجاد ارتباط و انتقال اندیشه‌ها، به شکل‌گیری هویت‌ها و روابط اجتماعی نیز کمک می‌کند (ر.ک. یورگنسن و فیلیپس، ۱۳۹۶، ص. ۱۸). به عبارت دیگر، زبان قادر است هویت‌ها و روابط اجتماعی را دگرگون کرده و این تغییرات به نوبهٔ خود گفتمان و در نهایت جهان

اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهد. اگر رمان را آینه‌ای بازتاب‌دهندهٔ واقعیت‌های اجتماعی در نظر بگیریم، تحلیل زبان اثر و تعامل شخصیت‌ها از طریق گزاره‌های تلویحی، می‌تواند محققان را در شناسایی و تبیین ایدئولوژی‌های جنسیتی حاکم بر گفتمان رمانی یاری نماید (ر.ک. شوهانی، ۱۴۰۰).

۴. بحث و بررسی

۴-۱. مختصری از قصهٔ «درخت سحرآمیز»

سال‌ها پیش شاهزاده‌ای شجاع به شکار رفت و در جنگل از دوستانش جدا شد. ناگهان با گرگ بزرگی روبه‌رو شد و اسبش ترسید، اما شاهزاده با شلاق گرگ را دفع کرد. در همان لحظه جادوگری پیر ظاهر شد و به او هشدار داد، سپس خود را به شکل زن درآورد تا شاهزاده را به قلب جنگل و به چشمه‌ای جادویی هدایت کند. شاهزاده از چشمهٔ آب نوشید و ناگهان به درخت نارون تبدیل شد. دوستانش او را یافتند و جانشینی بر تخت سلطنت نشست. درخت نارون با فصل‌ها و پرندگان همراه شد؛ پرندگان و به‌ویژه یک جفت کبوتر، او را از ورود پادشاه درختان مطلع کردند. پادشاه درختان از وضعیت درختان مراقبت می‌کرد و قول داد سال بعد کسی را برای نجات شاهزاده بفرستد. در همین زمان، دخترکی زیبا از خانوادهٔ هیزم‌شکن به جنگل آمد و زیر سایهٔ نارون می‌خوابید. او از حضور و آرامش درخت لذت می‌برد و وقتی هیزم‌شکن‌ها قصد قطع درخت را کردند، با بالا رفتن از شاخه و خواندن آوازی هولناک، آن‌ها را ترساند. شب نیمهٔ تابستان، هیزم‌شکن دوباره تهدید کرد، اما با ورود پادشاه درختان و جادوگر بزرگ، شاهزاده به شکل انسان بازگشت. جادوگر دَشمن او را به جغد تبدیل کرد و شاهزاده آزاد شد. هیزم‌شکن به بوزینه تبدیل شد که به جای او باید درخت بکارد. شاهزاده با دختر زیبا به قصر بازگشت و با او ازدواج کرد و سال‌ها خوشبخت زندگی کردند (فاروقی، ۱۳۵۷، صص.۱۷-۲۶).

۴-۲. تمتی

مختصری از قصه: مختصری از قصه: خانواده‌ای فقیر هفت دختر داشتند. پدرشان روزها شکار می‌رفت و کبک می‌آورد، اما همیشه نگران تقسیم آن بین دختران، همسر و خودش بود. روزی مادر پیشنهاد کرد دختران را به کوه ببرد و رهایشان کند. پدر آن‌ها را به صحرا و چیدن درخت سیسته برد و از آن‌ها خواست سرگرم چیدنش شوند و پشت سرشان را نگاه نکنند، اما خودش بهانه‌ای آورد و رفت. دخترها سرگرم چیدن سیسته شدند و تا شب از پدر خبری نشد. تمتی، کوچک‌ترین دختر، به خواهرانش اطمینان داد که از آن‌ها مراقبت می‌کند. صبح روز بعد تمتی خواهرانش را به وارگه‌هایی هدایت کرد که خوراک و نان آماده داشتند. دخترها چندین روز چنین کردند و غذای دیو را خوردند. دیو که آن‌ها را دنبال می‌کرد، به اشکفتشان (= غار) برد و هفت خیک روغن برای چاق کردنشان آورد. تمتی با تدبیر خودش شب‌ها بیدار می‌ماند و با گفت‌وگو با دیو توانست اسب‌ها، لباس‌ها و تجهیزاتی دریافت کند و سپس خواهرانش را بیدار کرد و فرار کردند. دخترها موفق شدند دیو را با فریب به داخل آب بیندازند و او گرفتار شود. سپس با اسب‌ها به آبادی رسیدند و پسر کدخدا آن‌ها را به خانه برد، پذیرایی کرد و تلاش کرد هویت آن‌ها را بیازماید. تمتی با دانایی خود توانست پیروز شود. دختران به خانه بازگشتند و پس از اعتراف و بخشش پدر و مادر، دوباره با شادی و آرامش زندگی خود را آغاز کردند (رحمانیان،۱۳۷۱، صص.۱۲۴- ۱۲۹).

۴-۳. بازنمایی زنان در قصه‌های محلی منتخب

بازنمایی شخصیت زنان در قصه‌های عامیانه عمدتاً بر دو محور بنیادین «زیبایی» و «مظلومیت» استوار است. زیبایی زن واجد دلالتی نمادین است که در پیوند با فضیلت اخلاقی و پاکدامنی، او را به معیاری برای تشخیص شخصیت‌های مثبت و نیز به نیروی

محرک روایت تبدیل می‌سازد. در مقابل، مظلومیت زن او را در جایگاه شخصیتی آسیب‌پذیر و قربانی قرار می‌دهد؛ موقعیتی که از یک سو کارکردی عاطفی در ایجاد همدلی و برانگیختن واکنش مخاطب دارد و از سوی دیگر، به تقویت پویایی روایت کمک می‌کند. این نکته با دیدگاه بتلهایم (۱۹۷۶) در تحلیل روان‌کاوانهٔ قصه‌های پریان هم‌راستا است؛ او بر این باور است که پیوند میان زیبایی و پاکدامنی با ساختار اخلاقی داستان، نقش مهمی در تربیت عاطفی و اخلاقی مخاطب ایفا می‌کند (Bettelheim, 1976). از منظر نقد ادبی و مطالعات جنسیت، این امر بازتابی از نگرش‌های فرهنگی مسلط به زنان است؛ نگرش‌هایی که زن را هم‌زمان در مقام منبع الهام و نیز به‌عنوان سوژه‌ای نیازمند حمایت بازنمایی می‌کنند. در همین راستا، زیپس تأکید می‌کند که قصه‌های فولکلور و پریانه همواره حامل بار ایدئولوژیک‌اند و از خلال بازنمایی‌های نمادین، ارزش‌های اجتماعی و مناسبات قدرت را تثبیت می‌کنند (Zipes, 1979, p.23). در سطح نمادشناختی نیز پیوند میان زیبایی و مظلومیت، نقشی کارکردی در پیشبرد روایت ایفا کرده و به‌منزلهٔ عاملی برای تحول شخصیت‌ها و گره‌گشایی پیرنگ عمل می‌کند. این سازوکار نشان می‌دهد که قصه‌ها علاوه بر ارزش روایی و سرگرم‌کننده، حامل بازنمایی‌های عمیق فرهنگی و ایدئولوژیک در مورد جایگاه زن در نظم اجتماعی هستند.

چنین نگرشی صرفاً به روایتی خاص محدود نمی‌شود، بلکه در اکثر قصه‌های محلی به‌وضوح دیده می‌شود. در برخی از افسانه‌های محلی اصفهان و همچنین در روایت‌های بختیاری، زن همواره در دوگانهٔ زیبایی و مظلومیت بازنمایی می‌گردد؛ بدین معنا که هم تجسم پاکی و جذابیت و هم قربانی شرایط سخت اجتماعی و خانوادگی است. در ادامه، این الگو از بازنمایی زن با تمرکز بر دو نمونهٔ شاخص از قصه‌های محلی اصفهانی و بختیاری مورد واکاوی و تحلیل انتقادی قرار گرفته است.

۴-۳-۱. بازنمایی زن در پیوند با زیبایی و آسیب‌پذیری در روایت‌های منتخب

فرهنگ بختیاری، به‌رغم نگرش‌های حمایتی نسبت به زنان، ساختاری مردسالار دارد که حضور آنان را در عرصه‌های اقتصادی و سیاسی محدود می‌کند. با این حال، زنان در حوزه‌های اجتماعی گاه کلیشه‌های جنسیتی را به چالش کشیده و مردان را به بازاندیشی وادار کرده‌اند (ر.ک. رضایی و ظاهری، ۱۳۹۲، ص. ۲۳۹). این الگوی دو سویه ـ فرودستی ساختاری در کنار امکان کنش زنانه ـ در قصه‌های فولکلوریک نیز بازتاب یافته است. در قصهٔ «تمتی»، زن در آغاز روایت موقعیتی فرودست و آسیب‌پذیر دارد؛ سلطهٔ پدر، فقر و تهدید نیروی بیرونی (دیو) او را تحت فشار قرار می‌دهد. آسیب‌پذیری زن در متن قصه به‌عنوان وضعیتی طبیعی بازنمایی می‌شود، اما با پیشرفت روایت، تمتی با هوشمندی و تدبیر، از موقعیت انفعالی فاصله گرفته و کنشگری فعال می‌یابد؛ نمونهٔ آن فریب دادن دیو برای رهایی خود و خواهرانش است. این صحنه به‌طور هم‌زمان، آسیب‌پذیری و توانمندی زن در مواجهه با خطر را بازنمایی می‌کند.

در قصهٔ «درخت سحرآمیز» نیز بازنمایی زن در پیوندی آشکار با زیبایی و مظلومیت صورت می‌گیرد. روایت با توصیف پیشینهٔ اجتماعی شخصیت زن آغاز می‌شود؛ «پدر این دوشیزه، تاجر ثروتمندی بود که سال‌ها قبل ورشکست شده و در اثر غم و اندوه دنیا را بدرود گفته بود و چون این دختر کسی به‌جز آن هیزم‌شکن نداشت، پیش او آمده و با خانواده‌اش زندگی می‌کرد» (فاروقی، ۱۳۵۷، ص. ۲۲).

این توصیف، به‌روشنی موقعیت فرودست و وابستهٔ زن را برجسته می‌سازد و او را در جایگاه شخصیتی مظلوم و بی‌پناه قرار می‌دهد. مظلومیت زن در ادامهٔ روایت، نه‌تنها در فشار کار جسمانی، بلکه در بی‌اعتبار شدن گفتار او نیز نمود می‌یابد. هنگامی که دختر از هیزم‌شکن می‌خواهد: «آن درخت نارون را نبرید» (همان، ص. ۲۳)، با پاسخ تحقیرآمیز

«مزخرف نگو. این درخت تو را تنبل کرده است» (همان) مواجه می‌شود. این صحنه نمونه‌ای روشن از نادیده گرفته‌شدن صدای زن در ساختار قدرت خانوادگی روایت است و نشان می‌دهد که چگونه قصه، آسیب‌پذیری زن را نه‌تنها در سطح اقتصادی، بلکه در سطح گفتاری و نمادین نیز بازنمایی می‌کند. با این‌حال، همانند بسیاری از قصه‌های عامیانه، این وضعیت فرودست به‌طور کامل به سکون نمی‌انجامد، بلکه زمینه‌ای برای برجسته‌شدن صبر، تاب‌آوری و نقش تدریجی زن در تحول روایت فراهم می‌آورد. بدین‌سان، هر دو روایت نشان می‌دهند که پیوند میان زیبایی و آسیب‌پذیری، افزون بر کارکرد روایی، حامل دلالت‌هایی فرهنگی دربارهٔ جایگاه زن در نظم اجتماعیِ سنتی است.

۴-۳-۲. تقابل زن نیک و زن بد در روایت‌های منتخب

در بسیاری از روایت‌های عامیانهٔ ایرانی، شخصیت‌پردازی زنان غالباً در قالب نوعی تقابل دوگانه میان «زن نیک» و «زن بد» نمود می‌یابد. این دوگانگی، بیش از آن‌که بازتاب قضاوتی آگاهانه یا نظام‌مند دربارهٔ زنان باشد، سازوکاری روایی و نمادین است که به تمایزگذاری اخلاقی شخصیت‌ها و پیشبرد پی‌رنگ کمک می‌کند. زن نیک معمولاً با مؤلفه‌هایی چون پاکدامنی، خرد، فداکاری و شجاعت شناخته می‌شود و در نقش عاملی بازسازنده یا یاری‌گر ظاهر می‌شود، در حالی که زن بد با ویژگی‌هایی چون فریب، اغواگری و برهم‌زنندهٔ نظم اخلاقی، عامل بحران و تنش در روایت است. از منظر تحلیل اسطوره‌ای و روان‌کاوانه، می‌توان این تقابل را هم‌راستا با کهن‌الگوهایی چونگ ـ «زن روشن» و «زن تاریک» ـ دانست؛ کهن‌الگوهایی که نه به عنوان بازنمایی واقعیت اجتماعی زنان، بلکه به منزلهٔ صورت‌بندی‌های نمادین خیر و شر در ناخودآگاه جمعی عمل می‌کنند. تأکید بر این نکته ضروری است که چنین خوانشی، تحلیلی امروزی از ساختارهای روایی سنتی است و نباید به منزلهٔ تحمیل ارزش‌های معاصر بر متون کهن تلقی شود.

در قصهٔ فولکلوریک «تمتی»، این تقابل دوگانه به‌صورت نسبتاً آشکاری قابل مشاهده است. تمتی و خواهرانش در روایت، واجد ویژگی‌هایی چون پاکی، رنج‌کشیدگی و در نهایت خرد و کنشگری‌اند و از این رو در چارچوب داستان، در جایگاه «زن نیک» قرار می‌گیرند. آن‌ها با وجود فقر، بی‌پناهی و تهدید نیروهای بیرونی، به‌ویژه دیو، در مسیر روایت به کنشگری دست زده و به بازسازی نظم از دست‌رفته کمک می‌کنند. در مقابل، شخصیت «دالو» به‌عنوان زن منفی روایت می‌شود؛ شخصیتی که با فریب و خیانت، زمینهٔ تسلط نیروهای شر را فراهم آورده و از منظر نمادین، عامل برهم‌زنندهٔ تعادل اخلاقی داستان است. این تقابل، در سطح متن، بیش از آنکه حامل انتقادی صریح بر روابط جنسیتی باشد، تابع منطق اخلاقی قصه و ضرورت تمایزگذاری میان نیروهای یاری‌گر و آسیب‌رسان است. در قصهٔ «درخت سحرآمیز» نیز بازنمایی زنان بر پایهٔ همین تقابل دوگانه شکل گرفته است و نقشی بنیادین در ساختار روایی و نمادشناختی داستان دارد. زن منفی روایت، که در قالب جادوگر پیر نمایان می‌شود، نماد فریب، تهدید و قدرت منفی است و با اعمال جادویی خود، شاهزاده را از مسیر طبیعی زندگی خارج می‌کند و به درخت تبدیل می‌سازد. روایت این کنش را چنین توصیف می‌کند: «جادوگر که شاهزاده را در چنگ خود سخت گرفتار دید خوشحال شد و به او گفت که در قلب جنگل چشمهٔ بزرگی وجود دارد که آب آن از شراب هم گواراتر است» (فاروقی، ۱۳۵۷، ص. ۱۹). این کنش، هم عامل ایجاد بحران در پی‌رنگ و هم نشانهٔ قدرت مخرب زنانه در منطق نمادین داستان است. در مقابل، دختر روستایی در مقام زن مثبت روایت می‌شود؛ شخصیتی که با زیبایی، پاکی، شجاعت و ابتکار عمل شناخته شده و مسیر گره‌گشایی و بازسازی نظم اخلاقی را هموار می‌سازد. کنش فعال او در صحنه‌ای که برای جلوگیری از قطع درخت، از آن بالا می‌رود، نمونه‌ای روشن از این نقش است:

«صبح روزی که شب نیمهٔ تابستان بود از جای برخاست و از درخت بالا رفت و روی بلندترین شاخه‌های آن نشست... هیزم‌شکن که این بار واقعاً به وحشت افتاده بود، تبر را پایین آورد» (همان، ص. ۲۴). این کنش، در سطح روایی، معادل نقش «یاری‌گر» یا «نجات‌دهنده» در تحلیل‌های ساختارگرایانهٔ قصه‌هاست و در الگوی پراپ، در تقابل با نقش «آسیب‌رسان» یا «مخرب» قرار می‌گیرد. در عین حال، در خوانش نمادین، این صحنه بازتاب‌دهندهٔ شجاعت، خرد عملی و مسئولیت‌پذیری زنانه است؛ ویژگی‌هایی که به بازسازی عدالت و نظم اجتماعی در پایان روایت می‌انجامند.

در مجموع، تقابل زن نیک و زن بد در روایت‌های منتخب «تمتی» و «درخت سحرآمیز» را می‌توان به‌عنوان الگویی روایی و نمادین تحلیل کرد که هم کارکرد داستانی دارد و هم حامل دلالت‌های فرهنگی دربارهٔ زنانگی در سنت قصه‌گویی است. تأکید می‌شود که این نتایج، صرفاً ناظر بر نمونه‌های بررسی‌شده‌اند و تعمیم آن‌ها به کل قصه‌های بختیاری و اصفهانی، مستلزم بررسی نظام‌مند شمار بیشتری از روایت‌هاست. از این منظر، تحلیل حاضر خوانشی انتقادی و محدود از سازوکارهای بازنمایی جنسیتی در روایت‌های منتخب است.

محورتحلیل	زن بد (جادوگرپیر)	زن خوب (دختر روستایی)	مثال از قصه	تحلیل عملکردی و نمادین
نقش روایی	عامل بحران، ایجاد تضاد وتهدیدنظم	عامل نجات و بازگردادن نظم	«جادوگر که شاهزاده را در چنگ خود سخت گرفتار دید، خوشحال شد	زن بد ساختار گره‌گشایی را مختل می‌کند و بحران را

			و به او گفت که در قلب جنگل چشمه‌ای وجود دارد که آب آن از شراب هم گواراتر است» (فاروقی، ۱۳۵۷، ص. ۱۹).	شکل می‌دهد؛ زن خوب مسیر حل بحران و بازسازی نظم را فعال می‌سازد.
ویژگی اخلاقی و شخصیتی	فریبکار، سلطه‌جو، خطرناک	پاکدامن،د لسوز، شجاع	«صبح روزی که شب نیمهٔ تابستان بود از جای برخاست و از درخت بالا رفت و روی بلندترین شاخه‌های آن نشست... هیزم‌شکن که این بار واقعاً به وحشت	زن بد تهدید و اغواگری را نمایان می‌کند، زن خوب فضیلت اخلاقی و شجاعت را نشان می‌دهد..

			افتاده بود، تبر را پایین آورد» (همان، ص. ۲۳).	
بعدنمادین	نمایندهٔ نیروهای واپس‌راننده، تهدیدواغوا	نمایندهٔ نور، فضیلت و بازسازی	«شاهزاده که سرگذشت این دختر را می‌دانست، اول دلش برای او سوخت و رفته‌رفته عاشق بی‌قرار او شد» (همان، ص. ۲۶).	زن بد یادآور فروپاشی هنجارها و خطر قدرت بی‌حد و زن خوب نماد نظم، امید و تحول است.
عملکرد روان‌شناختی	نمودارکهن‌الگوی زن تاریک Shadow/Femme fatale	نمودارکهن‌الگوی زن روشن (Animaالهام‌بخش)	دفاع دختر از درخت نارون و مواجهه با هیزم‌شکن	زن تاریک تهدید روانی و عقب‌راندن قهرمان را نمایندگی می‌کند، زن روشن الهام‌بخش و

				عامل بازسازی قهرمان و نظم روایت است..
تأثیربرگره‌گشایی	ایجاد مانع و پیچیدگی در مسیر قهرمان	فعال‌سازی حل بحران و نجات‌دهنده	پادشاه درختان و جادوگر نیک برای رهایی شاهزاده	زن بد، حرکت، تضاد و زن خوب، عامل تحول و نظم.

۴-۴. تحلیل ساختار و سبک روایی

۴-۴-۱. ساختار روایت و بازنمایی جنسیت

قصهٔ بختیاری «تمتی» نمونه‌ای برجسته از بازنمایی چندوجهی جنسیت در ادبیات عامیانه است که در آن زنان، به‌ویژه تمتی، نقش فاعل و پیش‌برندهٔ روایت را ایفا می‌کنند. تمتی با خرد، تدبیر و ابتکار عمل خود و سازمان‌دهی خواهرانش، بحران‌ها را مدیریت و نظم روایت را بازسازی می‌کند، در حالی که پدر و دیو نماد محدودیت‌ها و تهدیدهای اجتماعی و محیطی هستند و پیرزن نقش راهنمای خردمند را بر عهده دارد. این ساختار سه‌گانه ـ قهرمان، یاور و ضدقهرمان ـ نشان‌دهندهٔ چندبعدی بودن شخصیت‌ها و تعامل پیچیدهٔ نقش‌هاست. از منظر نمادگرایی و جنسیت‌شناسی، دختران نماد تاب‌آوری، مقاومت و ابتکار عمل و شخصیت‌های منفی بازتاب‌دهندهٔ نیروهای مخرب و تهدیدآمیز

هستند. بدین‌ترتیب، «تمتی» هم پیشبرد پی‌رنگ و گره‌گشایی را ممکن می‌سازد و هم بازنمایی ارزش‌ها و پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی را ارائه می‌دهد.

۴-۴-۱-۱. ابتکار عمل تمتی در مواجهه با خطر (در چارچوب منطق روایی متن)

در روایت «تمتی»، کنش شخصیت اصلی زن در مواجهه با خطر، نه به‌مثابهٔ داوری بر پایهٔ ارزش‌های جنسیتی معاصر، بلکه در چارچوب منطق درونی قصه و کارکردهای روایی آن قابل تحلیل است. در صحنه‌ای که خطر گرسنگی و تهدید حیوانات در غیاب پدر مطرح می‌شود، تمتی با تشخیص موقعیت و اتخاذ تصمیم عملی، مسیر روایت را از بن‌بست و گرفتاری مطلق به سوی تداوم و بقا هدایت می‌کند :این کنش، در بافت روایت عامیانه، نشان‌دهندهٔ نقش کارکردی شخصیت زن در حل بحران است؛ نقشی که بدون ارجاع به ارزش‌گذاری‌های امروزی دربارهٔ «توانمندسازی زنان»، صرفاً به‌عنوان عنصری ضروری برای پیشبرد پی‌رنگ عمل می‌کند. از این منظر، متن عامیانه امکان حضور زنان به‌عنوان کنشگران فعال را در چارچوب نیازهای روایی و زیستی قصه فراهم می‌آورد، بدون آنکه لزوماً حامل داوری هنجاری دربارهٔ برتری یا برابری جنسیتی به معنای مدرن باشد .«تمتی گفت: نترسید، یک کاری می‌کنم برایتان... صبح زود تمتی خواهرانش را بیدار کرد و آن‌ها را به وارگه‌های موقت برد تا غذا و سرپناه بیابند» (رحمانیان، ۱۳۷۱، صص. ۱۲۴-۱۲۵).

۴-۴-۱-۲. نقش چندلایهٔ شخصیت‌های مردانه

پدر دختران را به صحرا برد و گفت: «می‌رویم به سیسته چیدن و شکار کردن!» سپس آن‌ها را تنها گذاشت و بازگشت تا برایشان مشک پر آب بیاورد» (رحمانیان، ۱۳۷۱، ص. ۱۲۴). در قصهٔ «تمتی»، پدر نقشی چندلایه و متناقض ایفا می‌کند؛ هم عامل تهدید و

رهاسازی است و هم محرکی برای تحول و رشد دختران، که نشان‌دهندهٔ بازنمایی شخصیت‌ها فراتر از دوگانگی سادهٔ خیر/ شر است. زنان، به‌ویژه تمتی، به‌عنوان کنشگران فعال و پیش‌برندهٔ پی‌رنگ ظاهر می‌شوند و با تاب‌آوری، خرد و ابتکار عمل، بحران‌ها را مدیریت می‌کنند و توانمندی جنس مؤنث را برجسته می‌سازند.

در قصهٔ «درخت سحرآمیز»، تحول شاهزاده و تبدیل او به درخت نارون نمادی از تاب‌آوری، محدودیت‌ها و تعامل انسان با طبیعت و جامعه است. ساختار چندبُعدی شخصیت‌ها ـ شاهزاده، دوشیزهٔ زیبا و شخصیت‌های منفی ـ نشان‌دهندهٔ کنشگری فعال، حمایت و تهدید است و بازتابی از تعامل انسانی با محیط طبیعی و اجتماعی به‌شمار می‌آید. روایت با تأکید بر خرد، خلاقیت و ایستادگی نشان می‌دهد که رشد فردی و اجتماعی محصول تعامل پیچیده میان عوامل داخلی و محیطی است و متن را به بستری غنی برای تحلیل هویتی، تاب‌آوری و عدالت محیطی تبدیل می‌کند.

۴-۴-۲. دخالت روایتگر و نقش صدای جمعی در بازتولید هنجارهای جنسیتی

در قصهٔ «تمتی»، راوی با نقش فعال و هدایت‌کننده و بهره‌گیری از صدای جمعی، فراتر از روایت خطی وقایع، مخاطب را در درک موقعیت‌ها، انگیزه‌ها و ارزش‌های اخلاقی و جنسیتی همراه می‌سازد. این تکنیک امکان تحلیل کنش‌ها و واکنش‌های شخصیت‌ها از منظر اخلاقی، اجتماعی و جنسیتی را فراهم می‌کند و به بازتولید هنجارها، ارزش‌ها و نگرش‌های فرهنگی می‌انجامد، به گونه‌ای که ساختار روایت مخاطب را با فهم عمیق‌تر تعارضات و راهکارهای قهرمانانه مواجه می‌سازد.

در مقابل، قصهٔ «درخت سحرآمیز» از راوی سوم شخص دانای کل بهره می‌برد که ضمن ارائهٔ دیدگاه‌ها و احساسات شخصیت‌ها، تمرکز اصلی را بر کنش‌ها و سرنوشت

قهرمان مرد قرار می‌دهد. این شیوهٔ روایت، علاوه بر هدایت فهم مخاطب، سلسله‌مراتب قدرت و نقش‌های جنسیتی را بازنمایی می‌کند و زمینهٔ تحلیل ساختاری و نمادین تعامل میان شخصیت‌ها و محیط را فراهم می‌آورد: یکی بود یکی نبود. سال‌ها پیش یک روز شاهزادهٔ دلیری با عده‌ای از دوستانش به شکار رفت و در دنبال آهوئی وارد جنگل شد. مدتی در جنگل صبر کرد تا بلکه دوستانش به او برسند، ولی دوستانش راه را گم کرده و از سمت دیگر رفته بودند.این جمله، نه‌تنها فعالیت شاهزاده را نشان می‌دهد، بلکه با دخالت روایتگر، ویژگی‌های شخصیتی او (شجاعت و جسارت) را نیز برجسته می‌کند. به این ترتیب، روایتگر نقش داوری و هدایتگری دارد و نگاه مخاطب را به فاعلیت مردانه معطوف می‌کند.

در طول داستان، راوی همچنین نقش مفسر و توضیح‌دهندهٔ انگیزه‌ها و احساسات شخصیت‌ها را ایفا می‌کند. برای مثال، وقتی شاهزاده با گرگ مواجه می‌شود، راوی توضیح می‌دهد: اسب شاهزاده از دیدن گرگ سخت ترسید و سعی کرد که عنان خود را از دست شاهزاده رها کند، ولی شاهزاده عنان اسب را محکم در دست نگه داشته بود و با شلاقی که در دست داشت گرگ را از کنار اسب دور ساخت (همان). برای نمونه، هنگامی که پادشاه درختان وارد جنگل می‌شود، می‌گوید: ملت من حال شما خوب است؟ تقریباً تمام درخت‌ها جواب دادند، بله قربان، ولی دو سه درخت شکایت کردند که شاخه‌هایشان می‌افتد و حتی یک درخت کوتاه‌قد گفت که همسایه‌اش نمی‌گذارد نور آفتاب به او برسد (همان، ص.۲۱). در نمونهٔ نقل‌شده، روایتگر از طریق پرسش مستقیم و تعامل با صدای جمعی درختان در جریان روایت مداخله می‌کند، که فراتر از تکنیک روایی صرف، حامل بار ایدئولوژیک و بازتاب‌دهندهٔ سازوکار بازتولید هنجارهای جنسیتی و اجتماعی است. اکثریت پاسخ مثبت می‌دهند و اقلیت معترض (درختان کوتاه یا آسیب‌دیده) به حاشیه

رانده می‌شوند، که الگویی نمادین از موقعیت زنان و گروه‌های کم‌قدرت در جامعه است: صدای آن‌ها موجود اما فاقد اعتبار در روایت کلان است. از منظر روایت‌شناسی، ترکیب صدای فردی روایتگر با صدای جمعی شخصیت‌ها فضایی محاوره‌ای ایجاد می‌کند که تفاوت میان توافق اکثریت و اعتراض اقلیت و بازتولید سلسله‌مراتب قدرت و جنسیتی را برجسته می‌سازد.

۴-۵. بازنمایی جنسیت در لایه‌های زبانی و بلاغی

به باور برخی پژوهشگران، زبان و نوشتارِ اغلب نویسندگان زن بر جزئی‌نگری و توصیف ریزه‌کاری‌ها استوار است؛ امری که از حساسیت‌ها و کنجکاوی‌های خاص زنانه و پیوند قوی‌تر با احساسات ناشی می‌شود. در این شیوه، به‌جای استدلال‌های منطقی و برهانی، از تکرار، جملات کوتاه و توصیفی و پرداخت دقیق صحنه‌ها برای اقناع خواننده استفاده می‌شود (ر.ک. فتوحی، ۱۳۹۱، ص. ۴۱۴). در مقابل، نویسندگان مرد کمتر به جزئیات زندگی روزمره و خانوادگی می‌پردازند. ادبیات زنانه همچنین با گفت‌وگوهای درونی و بیرونی فراوان زنان و تمرکز بر عناصر حسی مانند رنگ‌ها، بوها، اشیا، حالات و عواطف شناخته می‌شود که روایت را به شکلی تصویری و احساسی پیش می‌برد (ر.ک. حسینی،۱۳۸۴، ص. ۹۷).

۴-۵-۱. نقش‌های جنسیتی در لایهٔ زبانی و واژگان

واژگان مرتبط با مردانگی ـ مانند «شاهزاده»، «شکار»، «اسب» و «شلاق» ـ بار نمادین قدرت، سلطه و اقدام فیزیکی دارند و شخصیت‌های مرد را به‌عنوان فاعلان اصلی روایت برجسته می‌سازند. در مقابل، واژگان مرتبط با زنانگی، از جمله «دوشیزهٔ زیبا»، «التماس‌کنان گفت» و «صفای خاطر»، تجربهٔ عاطفی، مظلومیت و نقش حمایتی آنان را

بازنمایی می‌کند. برای نمونه، هنگامی که دختر زیبا به شاخه‌های درخت نارون پناه می‌برد، چنین آمده است: «دوشیزهٔ زیبا التماس‌کنان گفت: خواهش می‌کنم آن درخت را نبرید» (فاروقی، ۱۳۵۷، ص. ۲۲). گزاره‌های زبانی و تصویرسازی‌های قصهٔ «درخت سحرآمیز» بازنمایی جنسیتی را به وضوح برجسته می‌کنند. کنش دختر زیبا عمدتاً حمایتی و میانجی‌گرانه است و نقش زنان در روایت از طریق ابراز عاطفی، محافظت از دیگران و مداخلهٔ غیرمستقیم بازنمایی می‌شود، که تضاد معنایی و عملکردی میان نقش‌های جنسیتی را در سطح واژگان و سبک بلاغی تقویت می‌کند. تبدیل شاهزاده به درخت نارون به‌عنوان استعاره‌ای از محدود شدن فاعلیت مردانه و سلب قدرت و عمل او می‌کند:

«دست‌هایش کم‌کم دراز شد و به شکل شاخهٔ درخت درآمد، پاهایش به زمین فرو رفت و در خاک ریشه دوانید...» (فاروقی، ۱۳۵۷، ص. ۱۹). این تصویر نشان می‌دهد که شاهزاده قادر به حرکت یا شکار نیست، اما محور روایت همچنان حول او شکل می‌گیرد و وقایع پیرامونش جریان می‌یابند. در مقابل، دختر زیبا با صدای خود و کنش میانجی‌گرانه سعی در کاهش آسیب و حفاظت از قهرمان دارد:

«صداهای شب باعث شده یزدان‌چکنان فرار کنند و شاخه‌ها قطع نشوند» (همان، ص. ۲۲). با این حال، بازگرداندن شاهزاده به شکل انسانی تنها از طریق مداخلهٔ مستقیم پادشاه درختان و جادوگر بزرگ امکان‌پذیر می‌شود: «جادوگر بزرگ چوب سحرآمیزش را بلند کرد و تنهٔ درخت را با آن نوازش داد. درخت ناگهان کوچک شد و شاهزادهٔ جوانی دوباره ظاهر شد» (همان، ص. ۲۶). این ترکیب نشان می‌دهد که زنان در روایت نقش حمایتی و میانجی‌گرانه دارند، اما تحقق فاعلیت و نجات نهایی همچنان به مردان واگذار شده است، که بازنمایی سلسله‌مراتب قدرت و تقسیم نقش‌های جنسیتی در سطح روایت و تصویرسازی را تقویت می‌کند.

در لایهٔ روایی، مردان همواره به‌عنوان فاعلان اصلی و شکل‌دهندگان سرنوشت معرفی می‌شوند. برای نمونه، شاهزاده ابتدا با گرگ مبارزه می‌کند: «شاهزاده عنان اسب را محکم در دست نگه داشته بود و با شلاقی که در دست داشت گرگ را از کنار اسب دور ساخت» (همان، ص. ۱۸). سپس، پادشاه درختان و جادوگر بزرگ نقش نجات‌دهنده را بر عهده می‌گیرند: «پادشاه درختان و دوست و جادوگر بزرگ هیزم‌شکن را بر زمین میخکوب کردند». در مقابل، زنان در روایت بیشتر در جایگاه حمایتی و حافظ ارزش‌ها قرار دارند. دختر زیبا صدای اعتراض دارد و با حضور خود مانع نابودی درخت می‌شود، اما هیچ‌گاه قدرت نهایی را در اختیار ندارد.

به عقیدهٔ زبان‌شناسان تفاوت‌های زبانی زنان و مردان نه‌تنها در نوع و میزان استفاده از واژگان مختلف، بلکه در نحو و نوع به‌کارگیری جملات نیز قابل مشاهده است. زبان‌شناسان زبان مردانه را قدرتمند و آمرانه و زبان زنانه را حمایت‌طلبانه و مشارکت‌گرا توصیف می‌کنند. آن‌ها معتقدند مردان در گروه‌هایی قرار دارند که به صورت سلسله‌مراتبی سازمان یافته است و رئیس یا رهبر گروه برای اثبات قدرت و کنترل بر گروه، از فرم‌های قوی دستوری استفاده می‌کند. خود این امر باعث می‌شود آنان بیشتر از صورت‌های آمرانه بهره گیرند. اما سازمان گروه‌های زنانه غیرسلسله‌مراتبی و مبتنی بر مشارکت و تشریک جمعی است. همچنین زنان در مکالمات در پی برقراری تعامل و ارتباط مثبت با دیگران هستند. این عامل باعث شده است آنان به جای استفاده از دستورات مستقیم، بیشتر منظورشان را پیشنهاد دهند (نجفی عرب، ۱۳۹۴، ص. ۳۹۹).

در قصهٔ «تمتی»، لایهٔ زبانی نقش تعیین‌کننده در بازنمایی تمایزات جنسیتی دارد و با الگوهای مطرح در زبان‌شناسی جنسیت هم‌خوان است. زبان زنان در این روایت عمدتاً واجد ویژگی‌های حمایت‌طلب، مشارکت‌گرا و غیرآمرانه است و به جای اعمال قدرت

مستقیم، بر همدلی، حفظ انسجام گروه و مسئولیت جمعی تأکید می‌کند. برای نمونه، جملهٔ «نترسید، یک کاری می‌کنم برایتان!» نه‌تنها فاقد ساخت امریِ صریح است، بلکه کنشگری تمتی را در قالب تعهد اخلاقی و مراقبت جمعی بازنمایی می‌کند (رحمانیان، ۱۳۷۱، ص. ۱۲۴). همچنین کاربرد عباراتی چون «غمون نباشید» و «هی غم نخورید» نشان‌دهندهٔ تلاش گوینده برای کاهش تنش و ایجاد ارتباط مثبت در موقعیت خطر است که از شاخصه‌های زبان زنانه در ساختارهای غیرسلسله‌مراتبی به‌شمار می‌آید (همان، ص. ۱۲۴). بدین‌ترتیب، زبان روایت در سطح واژگان و نحو، ضمن بازتولید هنجارهای فرهنگی مرتبط با صبر و مراقبت زنانه، الگوی کنشگری زن را در تقابل با زبان آمرانه و قدرت‌محور مردانه تثبیت می‌کند.

در مقابل، زبان مردان روایت اغلب فرماندهانه و راهنمایانه است؛ پدر با جمله‌ای مانند: «همین‌جا بایستید تا این درخت را برایتان بتکانم» (همان، ص.۱۲۵) و پسر کدخدا با «راهی بیایید تا شما را به خانه بیاوریم» (همان، ص.۱۲۷). هویت مردانه را به‌عنوان ناجی، تصمیم‌گیرنده و حافظ نظم اجتماعی برجسته می‌کنند. این الگوها نشان می‌دهد که زبان، ابزار بازنمایی سلسله‌مراتب جنسیتی است و تفاوت کنش‌ها و مسئولیت‌ها را در ساختار اجتماعی و روایی قصه بازتاب می‌دهد. همچنین، زبان تعامل میان شخصیت‌ها بازنمایی زن خوب و زن بد را نیز تقویت می‌کند. دالوب به‌عنوان زن بد با واژگانی مانند «پی هم این دنگ و هارا بگیر و برو، پیدایشان می‌کنی!» (همان، ص.۱۲۶) فریب و تهدید را به نمایش می‌گذارد، در حالی که تمتی با زبان دقیق و هوشمندانهٔ خود، دیو را گمراه می‌کند: «هی دیو هی هی...!» (همان، ص.۱۲۷). لایهٔ زبانی قصهٔ «تمتی» نقش محوری در بازنمایی و تثبیت جنسیت ایفا می‌کند؛ واژگان، لحن و دیالوگ‌ها زنان را هم‌زمان مظلوم و فعال، صبور و زیرک معرفی می‌کنند، در حالی که مردان به عنوان تصمیم‌گیرنده

و ناجی بازنمایی می‌شوند. این الگو در سراسر روایت و موقعیت‌های بحرانی استمرار می‌یابد و ساختارهای هنجاری و سلسله‌مراتب جنسیتی جامعه سنتی را بازتولید می‌کند.

۴-۵-۲. سبک بلاغی و بازنمایی ایدئولوژیک در روایت

قصهٔ «درخت سحرآمیز» نمونه‌ای برجسته از ادبیات فولکلوریک ایران است که با استفاده از الگوی سنتی «یکی بود، یکی نبود» شروع می‌شود و از همان ابتدا زمینه‌ساز استفاده از استعاره‌ها، تمثیل‌ها و آرایه‌های بلاغی پیچیده می‌شود. از منظر ساختار روایی، داستان از خط زمانی برخوردار است، اما مداخلات جادویی و حضور شخصیت‌های نمادین مانند جادوگر، پادشاه درختان و هیزم‌شکن، نوعی وقفه روایی ایجاد می‌کنند که ضمن افزایش کشش داستان، امکان تأمل اخلاقی و فلسفی را فراهم می‌آورد.

روایت «درخت سحرآمیز» در سطح بلاغی از مجموعه‌ای از آرایه‌ها مانند تشبیه، استعاره و تکرار بهره می‌برد تا بازنمایی اخلاق، قدرت و جنسیت را تقویت کند. تبدیل شاهزاده به درخت نارون، نماد تاب‌آوری، مقاومت و محدود شدن فاعلیت مردانه است و هم‌زمان تعامل انسان با طبیعت و جامعه را بازنمایی می‌کند. آرایه‌های تکرار هویت شخصیت‌ها را تأکید می‌کنند و ریتم روایی ایجاد می‌کنند. بازنمایی پاداش و تنبیه با نظریه‌های پولانی و برومبرگ (۲۰۰۷) هم‌خوانی دارد؛ نیکوکاران موفق و شخصیت‌های بد دچار مجازات می‌شوند. از منظر لوکاچ (۱۹۶۲)، نماد درخت بازتاب عدالت اجتماعی، پایداری اخلاقی و تعامل انسان با طبیعت است. زبان و سبک بلاغی روایت همچنین بازنمایی جنسیتی را تثبیت می‌کنند؛ مردان با افعال کنشی و فعل معرفی می‌شوند و زنان با افعال وصفی و عاطفی، که نشان‌دهندهٔ نقش حمایتی و میانجی‌گرانهٔ آن‌هاست. این الگو نه‌تنها تفاوت عملکرد و مسئولیت جنسیتی را برجسته می‌سازد، بلکه تعامل میان خرد و ابتکار زنانه و فاعلیت مردانه را در پیشبرد روایت و بازتولید هنجارهای فرهنگی نشان

می‌دهد. بدین ترتیب، روایت هم‌زمان حامل پیام‌های اخلاقی، اجتماعی و نمادین است و ساختاری چندلایه برای تحلیل تعامل قدرت، جنسیت و عدالت فراهم می‌آورد.

در قصهٔ «تمتی»، زبان محاوره‌ای غنی، واژگان بومی و تضادهای نمادین میان خرد و زور، شجاعت و ترس، توانایی‌های فردی و همکاری جمعی را برجسته می‌کند. زنان، به‌ویژه تمتی، باهوش و ابتکارعمل، نقش فعال و پیش‌برندهٔ پی‌رنگ را ایفا می‌کنند، در حالی که مردان و عناصر ماورائی قدرت نهایی را شکل می‌دهند. این ساختار، بازنمایی نظام ارزشی سنتی ایرانی شامل خردمندی، شجاعت، همکاری خانوادگی و توانایی بقا در شرایط دشوار را تثبیت می‌کند و هم‌زمان امکان آموزش اخلاقی و اجتماعی را فراهم می‌سازد(Bettelheim, 1976; White, 2003; Zipes, 1999) .

۵. نتیجه

بازنمایی جنسیت در قصه‌های عامیانهٔ بختیاری و اصفهانی منتخب، هم‌زمان حامل ابعاد نمادین، اخلاقی و هنجاری است و نقش فعال و تعیین‌کننده‌ای در پیشبرد روایت دارد. زنان، علی‌رغم مظلومیت و محدودیت‌های ناشی از ساختارهای اقتصادی و اجتماعی، نه صرفاً موجوداتی منفعل، بلکه عاملان کنشگر، خردمند و مقاوم روایت هستند. ویژگی‌هایی چون زیبایی، پاکدامنی، شجاعت و زیرکی، در کنار مظلومیت، به ابزارهای فعال روایی تبدیل می‌شوند که امکان حل بحران و بازگرداندن نظم را فراهم می‌کنند. ساختار زن خوب/ زن بد، بازتاب هنجارهای اخلاقی و اجتماعی است؛ زن خوب نمایندهٔ فضایل و مسئولیت اجتماعی و زن بد نماد تهدید و اغواگری است. مردان عمدتاً نقش حمایتی و قهرمانانه دارند، اما زنان با ابتکار و تصمیم‌گیری قادر به ایفای نقش‌های تعیین‌کننده هستند .در لایه‌های زبانی و بلاغی، انتخاب واژگان، سبک گفت‌وگو و تصویرسازی‌ها هم بازتولید سلسله‌مراتب جنسیتی را ممکن می‌سازند و هم توانمندی زنان را نمایش

می‌دهند. این تعامل میان نیروهای زنانه و مردانه، پیشبرد پی‌رنگ و بازسازی نظم اخلاقی، اجتماعی و نمادین را تسهیل می‌کند. به‌طور خلاصه می‌توان گفت این قصه‌ها فراتر از سرگرمی، بستری تحلیلی برای مطالعهٔ جنسیت، مناسبات قدرت و نقد یا بازتولید هنجارهای فرهنگی ارائه می‌دهند.

منابع

احسانی اصطهباناتی، م. ا.، شریف‌پور، ع. و صرفی، م. (۱۴۰۱). توصیف ویژگی‌های زبانی طنز احمد مطر و عناصر بلاغی در طنز ابوالقاسم حالت. *مطالعات زبانی و بلاغی*، ۱۳ (۲۷)، ۳۱–۶۰.

اسمعیل‌یان آذری، ز.، اسکویی، ن. و داداشی، ح. (۱۴۰۲). تحلیل بازنمایی ایدئولوژی جنسیتی در لایه‌های سبکی سوگ‌سروده‌های شخصی فارسی. *مطالعات زبانی و بلاغی*، ۳۴، ۲۴۹–۲۷۴.

حسینی، م. (۱۳۸۴). روایت زنانه در داستان‌نویسی زنانه. *کتاب ماه ادبیات و فلسفه*، ۹۳، ۹۴–۱۰۱.

رحمانیان، د. (۱۳۷۹). *افسانه‌های لری، بختیاری و شوشتری*. تهران: مرکز.

رضایی، ح.، و ظاهری، ا. (۱۳۹۲). تصویر زن در قصه‌های عامیانهٔ فرهنگ بختیاری. *زن در فرهنگ و هنر*، ۲، ۲۳۹-۲۶۰.

سجودی، ف.، و طباطبایی‌یزدی، ل. (۱۳۹۳). ایدئولوژیِ جنسیتیِ بصری در آثار نقاشان زن و مرد با موضوع پرتره زنان در شش دههٔ گذشته در ایران. *جامعه‌شناسی هنر و ادبیات*، ۶(۲)، ۱۸۷–۲۱۱.

شوهانی، ع. (۱۴۰۰). تحلیل گفتمان انتقادی «بازنمایی جنسیت» در رمان غروب پروانه از بختیار علی. *متن‌پژوهی ادبی*، ۲۵ (۹۰)، ۱۸۹–۲۱۱.

فاروقی، ع. (۱۳۵۷). *داستان‌های محلی اصفهان*. تهران: فروغی.

فتوحی، م. (۱۳۹۱). *سبک‌شناسی نظریه‌ها، رویکردها و روش‌ها*. تهران: سخن.

فرکلاف، ن. (۱۳۷۹). *زبان، قدرت و ایدئولوژی: درک تحلیل گفتمان انتقادی*. ترجمهٔ م. همایون‌کاشانی. تهران: نشر نی.

میشل، آ. (۱۳۸۳). *فمینیسم و فلسفه*. ترجمهٔ م. سلیمی. تهران: انتشارات نی.

یورگنسن، م.، و فیلیپس، ل. (۱۳۹۶).*نظریه و روش در تحلیل گفتمان انتقادی* .ترجمهٔ م. نیک‌خواه. تهران: نشر نی.

نجفی عرب، م. (۱۳۹۴). *زبان و جنسیت در رمان* .ویراستاری. بهمنی مطلق. تهران: علم و دانش.

References

Bettelheim, B. (1976). *The uses of enchantment: The meaning and importance of fairy tales*. Alfred A. Knopf**.**

Ehsani Estahbanati, M. A., Sharifpour, E., & Sarfi, M. (2022). Description of the linguistic features of Ahmad Matar's satire and rhetorical elements in the satire of Abolghasem Halat. *Linguistic and Rhetorical Studies, 13*(27), 31–60**.**

Esmaeilyan Azari, Z., Askouei, N., & Dadashi, H. (2023). An analysis of the representation of gender ideology in the stylistic layers of personal Persian elegies. *Linguistic and Rhetorical Studies*, 249–274**.**

Fairclough, N. (2000). *Language, power and ideology: Understanding critical discourse analysis.* (translated by M. A. Homayoun-Kashani). Ney Publishing**.**

Faroughi, A. (1978). *Local tales of Isfahan*. Foroughi**.**

Fotouhi, M. (2012). *Stylistics: theories, approaches, and methods*. Sokhan**.**

Ginzburg, C. (1985). *Clues, myths, and the historical method*. Johns Hopkins University Press**.**

Hosseini, M. (2005). Female narrative in women's fiction. *Book of Literature and Philosophy, 93***.**

Jørgensen, M., & Phillips, L. (2017). Discourse analysis as theory and method (translated by M. Nik-Khah). Ney Publishing**.**

Leech, G. (2013). *Language in literature: Style and foregrounding*. Routledge Longman Group Ltd**.**

Lukács, G. (1962). *The theory of the novel*. MIT Press**.**

Michel, A. (2004). *Feminism and philosophy* (translated by M. Salimi). Ney Publishing.

Najafi Arab, M. (2015). *Language and gender in the novel* (edited by Y. Bahmani Motlagh). Elm o Danesh.

Polanyi, M., & Bromberg, S. (2007). Folk narrative Theory and the ethics of storytelling. *Journal of Folklore Studies, 50,* 1–20.

Prat, J. (1996). *Narrative worlds in folklore*. Routledge.

Pratt, M. L. (1996). *Imperial eyes: Travel writing and transculturation*. Routledge.

Rahmanian, D. (2000). *Lore, Bakhtiari, and Shushtari folktales*. Markaz.

Rezaei, H., & Zaheri, E. (2013). The image of women in Bakhtiari folk tales. *5*(2), 239–260.

Shavani, A. (2021). Critical discourse analysis of 'gender representation' in the novel Sunset of the Butterfly by Bakhtiar Ali. *Literary Text Research, 25*(90), 189–211.

Simpson, P. (2004). *Stylistics: A resource book for students*. Routledge.

Sojoudi, F., & Tabatabaei-Yazdi, L. (2014). Visual gender ideology in the works of male and female painters on the subject of women's portraits in the last six decades in Iran. *Sociology of Art and Literature, 6*(2), 187–211.

Verdonk, P. (2002). *Stylistics*. Oxford University Press.

White, H. (2003). *Figural realism: Studies in the mimesis effect*. Johns Hopkins University Press.

White, R. (2003). *The hero's wisdom: Folktales and cultural ethics*. Oxford University Press.

Zipes, J. (1999). *Breaking the magic spell: Radical theories of folk and fairy tales*. University Press of Kentucky.

Zipes, J. (1999). *Fairy tales and the art of subversion*. Routledge.